

РУС ВА ЎЗБЕК ТИЛЛАРИДАГИ АНГЛИЦИЗМ СЎЗЛАРНИ ҚИЁСИЙ
ТАҲЛИЛ ҚИЛИШ

Пардаев Аъзам Алланазарович

Термиз давлат университети

Инглиз тили ўқитиш методикаси кафедраси ўқитувчиси

Бугунги кунда глобллашув жараёнлари дунё тиллари учун катта таъсир кўрсатмоқда. Хусусан, инглиз тили халқаро алоқа, фан-техника ва интернетнинг асосий воситасига айлангани боис, у орқали юзага келган луғавий заёмлар – англицизмлар – кўплаб тилларга, жумладан, рус ва ўзбек тилларига ҳам кириб келмоқда. Мазкур мақолада рус ва ўзбек тилларидаги англицизм компонентли сўзларнинг луғавий, морфологик ва ижтимоий нуқтаи назардан қиёсий таҳлили амалга оширилади.

Англицизмлар – инглиз тилидан бошқа тилларга заём қилинган сўзлар ва ифодалар бўлиб, улар тилнинг турли соҳаларида: технология, маркетинг, мода, спорт ва оммавий ахборот воситаларида кенг қўлланади.

Англицизмларнинг асосий турлари:

- Лексик англицизмлар: file, chat, computer, blog
- Семантик англицизмлар: мавжуд сўзнинг янги (инглизча) маънони олиши: документ – ҳужжат → компьютер ҳужжати
- Фразеологик англицизмлар: no problem, step by step, all right

Рус тилида англицизмлар кенг тарқалган ва фаол қўлланилади. Бунда улар тилнинг морфологик ва синтактик тизимига мослашади:

Мисоллар: Browser → браузер → браузеры, браузерову Marketing → маркетинг → маркетинговийю File → файл → файлы, файлов

Рус тилида кўп англицизмлар рус тили қоидалари асосида ўзлаштирилади. Яъни, улар русча флексия, префикс ва суффикслар билан мослашади: менеджмент, инвестировать, презентовать каби сўзлар инглиз тилидаги сўз асосида яратилган русча неологизмлардир.

Ўзбек тилида англицизмлар асосан интернет, ахборот технологиялари, маркетинг ва ёшлар тили орқали кириб келмоқда. Улар кўпинча ўзгартирилмасдан, оригинал шаклида ишлатилади:

Kompyuter, fayl, chat, onlayn, blog, biznes, smaylik, like, telefon

Англицизмлар ўзбек тилида:

Морфологик ўзгаришга учрамайди (яъни, кўпинча асли шаклида қолади);

Қўшимчалар орқали боғланади: chat qilish, like bosdi, fayllarni ochdi;

Баъзи ҳолларда ўзбеклаштирилади: e-mail → elektron xat, printer → bosib chiqaruvchi uskuна

Рус тилида кўп англицизмлар рус тили қоидалари асосида ўзлаштирилади. Яъни, улар русча флексия, префикс ва суффикслар билан мослашади:

менеджмент, инвестировать, презентовать каби сўзлар инглиз тилидаги сўз асосида яратилган русча неологизмлардир.

Англицизмлар ва ижтимоий муносабат

Рус тилида англицизмлар “замонавийлик белгиси” сифатида кўрилса-да, адабий тилнинг бузилиши сифатида танқид ҳам қилинади.

Ўзбек тилида уларга нисбатан эҳтиёткор муносабат мавжуд, айниқса адабий тилда.

Бироқ, интернет ва ёшлар орасида фаол ишлатилади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Юлдашева З.Ш. – “Ўзбек тилида англицизмлар: луғавий таҳлил”, Тошкент, 2020.
2. Гак В.Г. – “Сравнительная лингвистика”, Москва, 2004.
3. Савинов В.И. – “Англицизмы в русском языке”, Санкт-Петербург, 2011.
4. Ўзбек тилининг изоҳли луғати (ўн жилдлик), Фан нашриёти.